

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

DIDELĘ RINKOS GALIĄ TURINČIŲ MAŽMENINIŲ PREKYBOS ĮMONIŲ NESAŽININGŲ VEIKSMŲ VERTINIMO GAIRĖS

2020

ĮVADAS

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba atlieka Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatų laikymosi priežiūrą. Vykdydama priežiūrą, Konkurencijos taryba atlieka tyrimus dėl Įstatymo nuostatų, kuriomis draudžiama didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms (toliau – MPĮ) atlikti nesąžiningus veiksmus maisto prekių ir gėrimų tiekėjų atžvilgiu, pažeidimų.

Šiomis gairėmis siekiama pateikti pagrindinius nesąžiningų draudžiamų veiksmų vertinimo kriterijus, taip pat pavyzdžius, kurie padėtų MPĮ ir maisto prekių ir gėrimų tiekėjams įsivertinti, ar MPĮ atliekami veiksmai nepažeidžia Įstatymo.

Gairės parengtos vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, teismų ir Konkurencijos tarybos praktika.

Šios gairės nėra privalomas norminio pobūdžio teisės aktas ar oficialus teisės aiškinimo šaltinis, o jose pateikti paaiškinimai ir šiuos iliustruojantys pavyzdžiai nėra baigtinis galimų atvejų sąrašas.

1. ĮSTATYMO TAIKYMAS

Įstatymas taikomas MPĮ ir tiekėjų, kurių bendrosios pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne didesnės kaip 40 milijonų eurų, santykiams. Įstatymu siekiama riboti MPĮ galios panaudojimą ir užtikrinti tiekėjų ir MPĮ interesų pusiausvyrą.

Tiekėju, kuriam taikoma Įstatymo apsauga, laikomas asmuo, atitinkantis šiuos reikalavimus:

- a. pagal didmeninio pirkimo–pardavimo sutartį parduodantis MPĮ maisto prekes ir (ar) gėrimus, skirtus parduoti vartotojui;
- b. bendrosios pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne didesnės kaip 40 milijonų eurų.

MPĮ laikomas ūkio subjektas, besiverčiantis mažmenine prekyba nespecializuotose parduotuvėse, kuriose vyrauja maisto prekės, gėrimai ir tabako gaminiai, ir vienas arba kartu su tokia pat prekyba besiverčiančiais su juo susijusiais ūkio subjektais, atitinkantis visus šiuos reikalavimus:

- a. iš visų Lietuvos Respublikoje jo (jų) valdomų parduotuvių bent 20 parduotuvių yra ne mažesnio kaip 400 m² prekybos ploto;
- b. bendrosios jo (jų) pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne mažesnės kaip 116 milijonų eurų. Jeigu MPĮ yra užsienio valstybės ūkio subjektas, bendrosios pajamos skaičiuojamos kaip Lietuvos Respublikoje gautų pajamų suma.

Taigi tam, kad ūkio subjektas būtų laikomas MPĮ Įstatymo prasme, jis turi atitikti kriterijus dėl parduotuvių skaičiaus, ploto ir bendrųjų pajamų paskutiniaisiais finansiniais metais dydžio.

MPĮ, kurioms taikomas Įstatymas: „Maxima LT“, „Norfos mažmena“/„Rivona“, „Palink“, „Rimi Lietuva“, „Lidl Lietuva“.

Paminėtina, kad Įstatyme apibrėžta susijusių ūkio subjektų sąvoka: du ar daugiau ūkio subjektų, kurie dėl savitarpio kontrolės ar priklausomybės ir galimų suderintų veiksmų yra laikomi vienu vienetu Įstatymo prasme¹. Jeigu neįrodoma priešingai, laikoma, kad susiję ūkio subjektai yra kiekvienas nagrinėjamas ūkio subjektas ir:

¹ Įstatymo 2 straipsnio 4 dalis.

- a. ūkio subjektai, kurių, kaip ir nagrinėjamo ūkio subjekto, 1/2 ar daugiau įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį arba teises į 1/2 ar daugiau visų balsų turi tas pats fizinis asmuo arba tie patys fiziniai asmenys;
- b. ūkio subjektai, kurie su nagrinėjamu ūkio subjektu yra bendrai valdomi ar turi bendrą administracinį padalinį arba kurių stebėtojų taryboje, valdyboje ar kitame valdymo ar priežiūros organe yra pusė ar daugiau tų pačių narių kaip ir nagrinėjamo ūkio subjekto valdymo ar priežiūros organuose;
- c. ūkio subjektai, kurių 1/2 ar daugiau įstatinio kapitalo sudarančią akcijų dalį arba teises į 1/2 ar daugiau visų balsų turi nagrinėjamas ūkio subjektas arba kurie yra įsipareigoję derinti savo ūkinės veiklos sprendimus su nagrinėjamu ūkio subjektu, arba už kurių prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą yra įsipareigojęs atsakyti nagrinėjamas ūkio subjektas, arba kurie yra įsipareigoję perduoti visą pelną arba jo dalį ar suteikę teisę naudoti 1/2 ar daugiau savo turto nagrinėjamam ūkio subjektui;
- d. ūkio subjektai, kurie turi nagrinėjamo ūkio subjekto akcijų dalį, sudarančią 1/2 ar daugiau šio subjekto įstatinio kapitalo, arba turi teises į 1/2 ar daugiau visų balsų, arba su kuriais nagrinėjamas ūkio subjektas yra įsipareigojęs derinti savo ūkinės veiklos sprendimus, arba kurie yra įsipareigoję atsakyti už nagrinėjamo ūkio subjekto prievolių tretiesiems asmenims įvykdymą, arba kuriems nagrinėjamas ūkio subjektas yra įsipareigojęs perduoti visą pelną arba jo dalį ar suteikęs teisę naudoti 1/2 ar daugiau savo turto;
- e. ūkio subjektai, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai, t. y. per kitus ūkio subjektus, yra susiję su (a)-(d) punktuose nurodytais ūkio subjektais bet kuriuo iš (a)-(d) punktuose nurodytų būdų.

Todėl Įstatyme įtvirtinti reikalavimai taikomi vieną vienetą sudarančių ūkio subjektų atžvilgiu.

2. NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMAS

Įstatymo 3 straipsnyje yra įtvirtintas draudimas MPĮ atlikti nesąžiningus veiksmus tiekėjų atžvilgiu. Įstatyme² pateikiamas baigtinis³ draudimų sąrašas.

Tam tikrais atvejais, sudarius išankstinius rašytinius susitarimus, MPĮ veiksmai tiekėjų atžvilgiu nėra draudžiami (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7, 8, 10, 11 punktai). Pareiga įrodyti, kad buvo sudarytas susitarimas, kuris atitinka nustatytus reikalavimus, tenka MPĮ (Įstatymo 3 straipsnio 3 dalis).

Įstatymo 3 straipsnyje įtvirtinta formali pažeidimo sudėtis. Pažeidimo padarymas siejamas su konkrečios nuostatos įtvirtinimu sutartyje, o ne su jos padariniais, t. y. nėra būtina nustatyti, kiek faktiškai nagrinėjamos sutarties nuostatos buvo taikomos praktikoje⁴. Taip pat nebūtina nustatyti dėl šių veiksmų kilusių neigiamų pasekmių tiekėjams⁵.

Vertinant, ar veiksmai atitinka pažeidimo sudėtį, neturi reikšmės, dėl kokių priežasčių ir ar tyčia, ar dėl neatsargumo MPĮ atliko tokius veiksmus⁶.

Taigi laikoma, kad MPĮ pažeidė Įstatymo 3 straipsnio reikalavimus, kai nustatoma šių aplinkybių visuma:

- a. veiksmus atlieka MPĮ;
- b. veiksmai atliekami maisto prekių ir gėrimų tiekėjų, kurių bendrosios pajamos paskutiniaisiais finansiniais metais yra ne didesnės kaip 40 milijonų eurų, atžvilgiu;
- c. atliekami Įstatymo 3 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nurodyti nesąžiningi veiksmai.

Toliau pateikiama praktika, susijusi su veiksmais, kuriuos draudžiama atlikti MPĮ tiekėjų atžvilgiu.

2.1 „ĮĖJIMO“ MOKESČIAI

Draudžiama MPĮ reikalauti iš tiekėjo atlygio už sutikimą pradėti prekiauti tiekėjo prekėmis, t. y. MPĮ neturi teisės reikalauti „įėjimo“ mokesčių (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

„Įėjimo“ mokesčiu laikomas atlygis mokėti tiesiogiai ar netiesiogiai arba kitokiu būdu atlyginti MPĮ, jog MPĮ pradėtų prekiauti tiekėjo prekėmis.

² Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1–11 punktai, 3 straipsnio 2, 4 dalys.

³ Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2013 m. spalio 18 d. nutartyje administracinėje byloje [Nr. A 858-1014/2013](#), UAB „Palink“ prieš Konkurencijos tarybą, aiškindamas Įstatymo 3 straipsnio 1 dalį, nurodė, kad Įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje (2009 m. gruodžio 22 d. priimtame Įstatyme Nr. XI-626 nesąžiningų veiksmų draudimas buvo įtvirtintas 3 straipsnio 1 dalyje) įtvirtintas baigtinis, o ne pavyzdinis draudimų sąrašas.

⁴ Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 22 d. nutarimas [Nr. 1S-8/2014](#) „Dėl Maxima LT, UAB veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams“, 80 pastraipa.

⁵ [Ten pat](#), 80 pastraipa.

⁶ [Ten pat](#), 81 pastraipa.

2.2 NEGAUTAS PELNAS

Draudžiama MPĮ reikalauti iš tiekėjo kompensuoti MPĮ negautą ar gautą mažesnę, negu tikėtasi gauti, pelną už prekių, gautų iš tiekėjo, pardavimą (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą).

Šis draudimas apima atvejus, kai MPĮ reikalauja tiekėjų kompensuoti negautas ar gautas mažesnes pajamas iš tiekėjo prekių pardavimo, nepriklausomai nuo to, kaip konkrečiai yra įvardijamas toks reikalavimas, kai tokių pajamų sumažėjimas priklauso nuo MPĮ sprendimo, o ne nuo su tiekėjo veiksmais susijusių priežasčių⁷.

PAVYZDYS

MPĮ su tiekėjais sudarytose didmeninio pirkimo–pardavimo sutartyse įtvirtino nuostatą, jog tuo atveju, jei prekės pagal teisės aktus negali būti grąžinamos tiekėjui, tuomet MPĮ gali nustatyti mažesnę prekės pardavimo vartotojui kainą ir reikalauti tiekėjo padengti nukainojimo nuostolius. Taip pat sutartyje numatyta, kad tiekėjas privalo sumokėti baudą, kurios dydis padengtų nukainojimo nuostolius.

Konkurencijos tarybos vertinimu, minėtomis sutarties nuostatomis rizika dėl atsiradusių nuostolių perkeliama tiekėjams, nors tokią riziką dėl prekės nukainojimo ir galimų nuostolių turėtų prisiimti pačios MPĮ⁸. Toks MPĮ tenkančios rizikos perkėlimas tiekėjams, sutartyse numatant galimybę reikalauti iš tiekėjų kompensuoti nuostolius, vertintinas kaip prieštaraujantis Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimams. Konkurencijos tarybos pozicijai pritarė ir Vilniaus apygardos administracinis teismas, kuris nurodė, kad reikalavimas padengti nukainojimo nuostolius vertinamas kaip kompensacija už negautą pelną, todėl tokių nuostatų įtvirtinimas reiškia rizikos perkėlimą tiekėjams, ar jiems primetami papildomi įsipareigojimai arba varžo tiekėjų galimybes laisvai veikti rinkoje⁹.

⁷ Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 24 d. nutarimas [Nr. 1S-11/2014](#) „Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“, 97 pastraipa.

⁸ [Ten pat](#), 94 pastraipa.

⁹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 17 d. sprendimas administracinėje byloje [Nr. I-6431-189/2014](#), UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ prieš Konkurencijos tarybą.

2.3 PARDUOTUVIŲ ĮRENGIMAS AR ATNAUJINIMAS

Draudžiama MPĮ reikalauti iš tiekėjo kompensuoti MPĮ patiriamas veiklos išlaidas, susijusias su naujų parduotuvių įrengimu ar senų atnaujinimu (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

MPĮ, norėdama įrengti naujas parduotuves arba ketindama atnaujinti senas, negali reikalauti iš tiekėjų net ir maža dalimi padengti išlaidas, susijusias su naujų parduotuvių įrengimu ar senų atnaujinimu.

2.4 PREKIŲ, PASLAUGŲ AR TURTO ĮSIGIJIMAS IŠ TREČIŲJŲ ASMENŲ

Draudžiama MPĮ iš tiekėjo reikalauti, kad šis įsigytų prekių, paslaugų ar turto iš MPĮ nurodytų trečiųjų asmenų (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktas).

Vienas iš atvejų, kuomet MPĮ veiksmai galėtų būti pripažinti draudžiamais, jeigu paaiškėtų, jog MPĮ kelia reikalavimą tiekėjams prekes tiekti taroje, įsigytoje iš MPĮ nurodyto konkretaus taros gamintojo. Vis dėlto MPĮ gali reikalauti iš tiekėjo, jog prekės būtų pristatytos MPĮ nustatytus reikalavimus atitinkančioje taroje, tačiau svarbu, kad tiekėjas turėtų galimybę šią tarą įsigyti iš įvairių taros gamintojų, o ne konkretaus MPĮ įvardinto ūkio subjekto.

PAVYZDYS

Tiekėjų ir MPĮ sudarytose sutartyse buvo numatyta, kad MPĮ taiko tam tikrus reikalavimus pakartotinio naudojimo pakuotėms tiekiant prekes į centrinį MPĮ sandėlį. Konkurencijos taryba nurodė, kad aplinkybė, jog MPĮ taiko tam tikrus reikalavimus pakartotinio naudojimo pakuotėms, savaime neleidžia daryti išvados, kad yra taikomas reikalavimas naudoti konkretaus tiekėjo pakuotes¹⁰.

¹⁰ Konkurencijos tarybos 2013 m. sausio 15 d. nutarimas [Nr. 1S-5](#) „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo“, 20 pastraipa.

2.5 SIEJIMAS SU KITŲ KAINOMIS IR TIEKIMO SĄLYGOMIS

Draudžiama sieti MPĮ tiekiamų prekių kainas ir tiekimo sąlygas su tiekėjo taikomomis prekių kainomis ir tiekimo sąlygomis tretiesiems asmenims (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 5 punktas).

MPĮ negali reikalauti iš tiekėjo, kad tiekiamų prekių kaina ar tiekimo sąlygos būtų derinamos su tretiesiems asmenims, kitoms MPĮ, tiekiamą prekių kaina ar tiekimo sąlygomis. Pavyzdžiui, MPĮ negali reikalauti iš tiekėjo, kad MPĮ tiekiamos prekės kaina būtų mažesnė 10 proc. už kainą, kuria tiekėjas tiekia šią prekę kitai MPĮ.

PAVYZDYS

MPĮ su tiekėjais sudarė sutartis dėl reklamos, kuriose numatyta, kad sutartyse nurodytos prekės nebus tiekiamos kitiems MPĮ tokia pat ar mažesne kaina visu reklaminės akcijos metu. Konkurencijos tarybos vertinimu, minėta nuostata galėjo riboti ne tik tiekėjo galimybę siūlyti savo prekių kainas kitoms MPĮ, bet ir kitų MPĮ galimybę rinktis iš įvairesnių tiekėjų pasiūlymų kainų atžvilgiu¹¹. Be to, dėl tokio suvaržymo neigiamas pasekmes galėjo patirti ir galutiniai vartotojai, kadangi kitos MPĮ, negalėdamos įsigyti konkrečių prekių iš tiekėjų pigiau, atitinkamai turėjo mažiau galimybių pasiūlyti šias prekes vartotojams mažesnėmis kainomis¹². Konkurencijos tarybos poziciją, jog MPĮ atliko sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus, patvirtino ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT), kuris besąlyginį reikalavimą, kad tiekėjas MPĮ parduotų prekes pigiau nei tretiesiems subjektams, įvertino kaip tiekėjo galimybės laisvai veikti rinkoje ribojimą¹³. LVAT nurodė, kad nuostata gali riboti kitų MPĮ galimybes konkuruoti, nes tiekėjas negali siūlyti savo prekės kitai prekybos įmonei ta pačia ar mažesne kaina nei ta, dėl kurios susiderėjo su MPĮ, taigi pastaroji gali įgyti konkurencinį pranašumą¹⁴.

2.6 TIEKIMO PROCEDŪRŲ, PREKIŲ SPECIFIKACIJŲ KEITIMAS

MPĮ draudžiama pakeisti esmines tiekimo procedūras ar prekių specifikacijas, apie tai nepranešus tiekėjui per sutartyje nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 10 dienų (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 6 punktas).

Svarbu, kad MPĮ ir tiekėjas sutartyje įtvirtintų ne trumpesnę nei 10 dienų pranešimo terminą apie esminių tiekimo procedūrų ar prekių specifikacijų keitimus. Neįtvirtinus šio termino MPĮ ir tiekėjo sudarytoje sutartyje, būtų pažeidžiamas Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 6 punktas.

¹¹ Konkurencijos tarybos 2012 m. birželio 6 d. nutarimas [Nr. 1S-74](#) „Dėl UAB „Palink“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“, 47 pastraipa.

¹² [Ten pat](#), 51 pastraipa.

¹³ LVAT 2013 m. spalio 18 d. nutartis administracinėje byloje [Nr. A⁸⁵⁸-1014/2013](#), UAB „Palink“ prieš Konkurencijos tarybą.

¹⁴ [Ten pat](#).

2.7 MAISTO PREKIŲ GRAŽINIMAS

Draudžiama iš tiekėjo reikalauti priimti neparduotas maisto prekes, išskyrus negreitai gendančias maisto prekes, jeigu jos atitinka šiuos kriterijus: yra saugios, kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas ir dėl jų gražinimo yra išankstinis susitarimas (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą).

MPĮ bet kuriuo atveju negali gražinti tiekėjui greitai gendančių maisto prekių. Tačiau MPĮ, sudaręs su tiekėju išankstinį susitarimą, gali gražinti negreitai gendančias maisto prekes, jeigu jos atitinka aukščiau paminėtus kriterijus.

PAVYZDYS

MPĮ su tiekėjais sudarė sutartis, kuriose buvo numatyta, kad MPĮ turi teisę gražinti prekes tiekėjui, jei greitai pasibaigs prekių tinkamumo naudoti terminas, prekės neturi paklausos arba dėl kitų priežasčių, jeigu informavo apie tai tiekėją prieš 21 dieną¹⁵. Nustatyta, kad greitai gendančios prekės nei sutartyse, nei jokiais papildomais susitarimais nebuvo išskiriamos kaip negražintinos. Todėl sutarties nuostata galėjo būti taikoma tiek greitai gendančių maisto prekių, tiek ir negreitai gendančių maisto prekių atžvilgiu, tuo pažeidžiant Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą¹⁶. Konkurencijos tarybos vertinimu, MPĮ veiksmais bloginama tiekėjų padėtis, kadangi tiekėjui perkeliama rizika, susijusi su MPĮ nerealizuotomis prekėmis, nors prekes jau yra priėmusi MPĮ¹⁷. Konkurencijos taryba atkreipė dėmesį, kad negreitai gendančias maisto prekes būtų galima gražinti tik tuo atveju, jei tenkinamos aukščiau nurodomos sąlygos (kriterijai)¹⁸.

Nagrinėdama kitą atvejį, susijusį su maisto prekių gražinimu, Konkurencijos taryba nurodė, kad Įstatymas numato ribotas galimybes gražinti maisto prekes¹⁹. Todėl tiekėjas iš sutarčių nuostatų turėtų aiškiai suprasti, kokiais konkrečiais atvejais ir sąlygomis galimi prekių gražinimai. Taip pat dėl prekių gražinimo tarp tiekėjo ir MPĮ turėtų būti sudaryti išankstiniai susitarimai.

¹⁵ Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 22 d. nutarimas [Nr. 1S-8/2014](#) „Dėl Maxima LT, UAB veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams“.

¹⁶ [Ten pat](#), 69 pastraipa.

¹⁷ [Ten pat](#), 87 pastraipa.

¹⁸ [Ten pat](#), 85 pastraipa.

¹⁹ Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 24 d. nutarimas [Nr. 1S-11/2014](#) „Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“, 81 pastraipa.

2.8 RINKODAROS BIUDŽETAS

Draudžiama MPĮ iš tiekėjo reikalauti apmokėti dalį MPĮ arba kartu su šia įmone vykdomo pardavimo skatinimo išlaidų ar kitokiu būdu reikalauti už jas atlyginti, išskyrus, kai yra MPĮ ir tiekėjo rašytinis susitarimas dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą).

Įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje pardavimo skatinimas apibrėžiamas kaip visuma į vartotojus nukreiptų veiksmų, kuriais sudaromos palankesnės prekių įsigijimo sąlygos ir taip siekiama didinti prekių pardavimą.

2.8.1 Dėl MPĮ reikalavimo tiekėjams iš anksto skirti ne mažesnę nei tam tikrą biudžetą metams, sutartyse tik preliminariai ir neišsamiai nurodant, kokiems pardavimo skatinimo veiksams kokia suma gali būti panaudota, bei sumokėti visą biudžeto sumą iki metų pabaigos

PAVYZDYS

Konkurencijos taryba nustatė, kad MPĮ su maisto prekių ir gėrimų tiekėjais sudarė didmeninio pirkimo–pardavimo (tiekimą) sutartis, kurių nuostatose numatyta iš anksto skirti ne mažesnę nei tam tikrą biudžetą metams, sutartyse tik preliminariai ir neišsamiai nurodant, kokiems pardavimo skatinimo veiksams kokia suma gali būti panaudota. Taip pat numatyta pareiga tiekėjams visą biudžeto sumą sumokėti iki metų pabaigos.

Konkurencijos taryba nustatė, kad Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą numato reikalavimą susitarti dėl numatomų skatinimo veiksmų, o vien konkrečios rinkodaros biudžeto sumos numatymas, kai pardavimo skatinimo veiksmai įvardinti tik preliminariai ir neišsamiai, neatitinka šių reikalavimų²⁰. Tokiu būdu tiekėjai įsipareigoja skirti atitinkamą sumą pardavimo skatinimo veiksams, kurių pobūdis ar apimtis nėra numatoma ir konkrečiai sutarta. Nesant konkretaus susitarimo dėl išlaidų apmokėjimo ir numatomų pardavimo skatinimo veiksmų, sutarčių nuostatos neatitinka Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos sąlygų²¹.

Be to, sutarčių nuostatos, įpareigojančios tiekėją bet kuriuo atveju, netgi neišnaudojus rinkodaros biudžeto pardavimo skatinimo veiksmų taikymui, jį sumokėti iki metų pabaigos, taip pat neatitinka Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos reikalavimų²². Taigi MPĮ negali reikalauti iš tiekėjų padengti išlaidas už veiksmus, kurie nebuvo numatyti (ar numatyti tik preliminariai ir neišsamiai), dėl kurių apmokėjimo nebuvo sutarta ar kurie faktiškai net nebuvo atlikti.

Taip pat Konkurencijos taryba nustatė, jog iš anksto nustačius pardavimo skatinimo biudžetą ir numačius įpareigojimą jį bet kuriuo atveju sumokėti, MPĮ gali spausti tiekėjus dalyvauti jos numatytuose pardavimo skatinimo veiksmuose, kad būtų panaudoti numatyti biudžete pinigai, nors tiekėjai gali planuoti visai kitas prekių pardavimo skatinimo priemones ir siūlomas akcijas bei jų sąlygas tiekėjų netenkintų, arba jie nuspręstų visai kitaip panaudoti atitinkamas lėšas²³. Minėtai pozicijai pritarė LVAT, kuris nurodė, kad išimtis iš Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtinto bendro draudimo, pagal kurią MPĮ leidžiama raštu susitarti su tiekėju dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų, turėtų būti aiškinama griežtai. Kaip nurodė LVAT, Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte yra įtvirtintas ne abstraktus susitarimo reikalavimas, tačiau reikalavimas susitarti dėl konkrečių aspektų – apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų²⁴. LVAT vertinimu, rašytiniame susitarime turi būti aiškiai numatyti abu

²⁰ Konkurencijos tarybos 2015 m. rugsėjo 18 d. nutarimas [Nr. 1S-97/2015](#) „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“, 72 pastraipa.

²¹ [Ten pat](#), 72 pastraipa.

²² [Ten pat](#), 74 pastraipa.

²³ [Ten pat](#), 77 pastraipa.

²⁴ LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje [Nr.eA-1537-858/2017](#), UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 110 pastraipa.

elementai – numatomi taikyti pardavimo skatinimo veiksmai ir apmokamų išlaidų dydis²⁵.

LVAT pažymėjo, kad Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte nėra numatyta galimybė sudaryti preliminarų susitarimą dėl kurio nors iš elementų (pardavimo skatinimo biudžeto sumos, konkrečių pardavimo skatinimo veiksmų) ir vėliau jį konkretizuoti²⁶. Taigi pagal Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą išimtimi iš bendro draudimo galima pasinaudoti tik tuo atveju, kai yra rašytinis susitarimas dėl abiejų elementų – apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų.

LVAT vertinimu, sutarties sudarymo mechanizmas, kai tiekėjas įsipareigoja skirti konkrečių pardavimo skatinimo biudžeto sumą ir ją bet kuriuo atveju sumokėti iki metų pabaigos, tačiau MPĮ neįsipareigoja taikyti konkrečių pardavimo skatinimo veiksmų, neatitinka Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtintų reikalavimų²⁷, nes tokiu būdu MPĮ veiklos rizika perkeliama tiekėjams, varžomos tiekėjų galimybės laisvai veikti rinkoje²⁸.

2.8.2 Dėl atlyginimo MPĮ už pardavimo skatinimą ir (ar) prekių išdėstymą

PAVYZDYS

Tiekėjų ir MPĮ sudarytose didmeninio pirkimo–pardavimo sutartyse buvo nuostata, kuri numatė, kad tuo atveju, kai sulygta pardavimo skatinimo biudžeto suma per metus nėra išnaudojama, MPĮ įgyja teisę iš tiekėjo gauti neišnaudoto pardavimo skatinimo biudžeto dalį.

LVAT konstatavo, jog sutarties nuostata prieštarauja Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktui, kadangi pagal šią nuostatą leidžiamas tik susitarimas dėl apmokamų išlaidų dydžio ir numatomų taikyti pardavimo skatinimo veiksmų, t. y. pagal šią nuostatą privalo būti numatytas konkretus apmokamų išlaidų dydis už konkrečius numatomus taikyti pardavimo skatinimo veiksmus²⁹. Todėl sutartyse įtvirtinta nuostata, jog dalį rinkodaros biudžeto sudaro suma, mokama už neatliktus pardavimo skatinimo veiksmus (ar prekių išdėstymą), neatitinka Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies reikalavimų.

²⁵ LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje [Nr. eA-1537-858/2017](#), UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 99 pastraipa.

²⁶ [Ten pat](#), 101 pastraipa.

²⁷ [Ten pat](#), 101 pastraipa.

²⁸ [Ten pat](#), 100 pastraipa.

²⁹ [Ten pat](#), 104 pastraipa.

2.8.3 Dėl MPĮ teisės savo nuožiūra be atskiro tiekėjo sutikimo persikirstyti pardavimo skatinimo biudžeto sumas

PAVYZDYS

Tiekėjų ir MPĮ sudarytose didmeninio pirkimo–pardavimo sutartyse buvo nuostata, įtvirtinanti vienašališką MPĮ teisę savo nuožiūra persikirstyti pardavimo skatinimo biudžeto sumas (kartu pakeičiant ir skatinimo priemones ar jų apimtį). Konkurencijos tarybos vertinimu, ši nuostata neatitinka išlygos sąlygų, nes nėra numatomas skatinimo veiksmų apmokėjimas, dėl jo bet kada gali nuspręsti MPĮ³⁰. Be to, ši sutarties nuostata neatitinka Įstatymo išlygos reikalavimų ir tuo aspektu, kad suteikia teisę MPĮ priimti sprendimą savo nuožiūra ir su tiekėju nesitarti ir dėl pardavimo skatinimo veiksmų, keičiant apmokėjimo už juos paskirstymą³¹. LVAT vertinimu, sutarties nuostatos, pagal kurias MPĮ paliekama teisė pasirinkti tai, dėl ko pagal Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą privalo būti susitarta (apmokamų išlaidų dydis ir numatomi taikyti pardavimo skatinimo veiksmai), neatitinka Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtintos išimties sąlygų, kadangi iš esmės panaikina Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtintą MPĮ rinkos galios panaudojimo ribojimą³².

2.8.4 Dėl tokios pačios biudžeto sumos ir tokio paties paskirstymo atskiroms išlaidoms taikymo kitiems metams

PAVYZDYS

Tiekėjo ir MPĮ sudarytoje didmeninio pirkimo–pardavimo sutartyje buvo nuostata, įtvirtinanti, kad tiekėjui ir MPĮ nesusitarus dėl pardavimo skatinimo biudžeto, kitiems metams taikoma tokia pati suma ir toks pats paskirstymas atskiroms išlaidoms. Konkurencijos tarybos vertinimu, ši nuostata nelaikytina atitinkančia Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos reikalavimų. Konkurencijos taryba pažymėjo, kad buvusios biudžeto sumos taikymas kitiems metams netenkina reikalavimo susitarti dėl apmokamų išlaidų dydžio, nes savaime perkeliama ankstesnės sutartos išlaidų sumos gali nebeatitikti konkrečios šalies interesų³³. Pardavimo skatinimo biudžetas turėtų priklausyti nuo abiejų šalių valios ir susitarimo, atsižvelgiant į Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto išlygos reikalavimus, todėl ne visada gali būti kitiems metams numatomas toks pat. Be to, LVAT atkreipė dėmesį, kad nuostata, kuri užtikrina tik vienos iš šalių valios ir interesų įgyvendinimą ir iš esmės daugeliui metų atima iš tiekėjo galimybę išreikšti valią dėl pardavimo skatinimo biudžeto dydžio, sumažinti pardavimo skatinimo biudžetą (ar jo nebeskirti) nenutraukiant tiekimo sutarties, neatitinka Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkte įtvirtintos sąlygos, jog turi būti sudarytas (rašytinis) susitarimas, t. y. suderinta abiejų šalių valia³⁴.

³⁰ Konkurencijos tarybos 2015 m. rugsėjo 18 d. nutarimas [Nr. 1S-97/2015](#) „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“, 92 pastraipa.

³¹ [Ten pat](#), 92 pastraipa.

³² LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje [Nr. eA-1537-858/2017](#), UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 107 pastraipa.

³³ Konkurencijos tarybos 2015 m. rugsėjo 18 d. nutarimas [Nr. 1S-97/2015](#) „Dėl UAB „Rimi Lietuva“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio reikalavimams“, 94 pastraipa.

³⁴ LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje [Nr. eA-1537-858/2017](#), UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 106 pastraipa.

2.9 IŠLAIDOS DĖL VARTOTOJŲ SKUNDŲ

Draudžiama MPĮ iš tiekėjo reikalauti kompensuoti išlaidas, patiriamas sprendžiant vartotojų skundus, išskyrus, kai skundai įtakos turėjo aplinkybės, už kurias atsako tiekėjas. Tokiu atveju MPĮ išlaidų sumą turi pagrįsti faktinėmis išlaidomis (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 9 punktas).

Tiekėjas gali kompensuoti MPĮ išlaidas, susijusias su vartotojų skundų nagrinėjimu, tik tokiu atveju, jei vartotojo skundai įtakos turėjo aplinkybės, priklausančios nuo tiekėjo, tačiau kompensacijos dydis (suma) turėtų būti pagrįstas faktinėmis MPĮ išlaidomis.

2.10 PREKIŲ IŠDĖSTYMAS

Draudžiama MPĮ iš tiekėjo reikalauti atlyginti už prekių išdėstymą, išskyrus, kai yra MPĮ ir tiekėjo rašytinis susitarimas dėl mokėjimo už prekių išdėstymą (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 10 punktas).

Tam, kad susitarimas atitiktų Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 10 punkte įtvirtintą išimtį, privalo raštu būti numatytas konkretus mokėjimo už prekių išdėstymą dydis³⁵.

2.11 NUOLAIDOS IR ATLYGIS MPĮ

Draudžiama MPĮ iš tiekėjo reikalauti suteikti prekėms komercines nuolaidas, atlyginti MPĮ už tai, dėl ko nebuvo susitarta raštu, elektroniniu paštu ar kitomis elektroninėmis priemonėmis (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 11 punktas).

MPĮ negali reikalauti iš tiekėjo ne tik suteikti prekėms komercines nuolaidas, bet ir atlyginti (mokėti) už tai, dėl ko nebuvo susitarta raštu, elektroniniu paštu ar kitomis elektroninėmis priemonėmis. Taigi, jeigu bent vienas iš reikalavimų yra taikomas tiekėjų atžvilgiu, kai šalys raštu dėl to nesusitarė, tokiu atveju būtų pažeidžiamas Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 11 punktas.

³⁵ LVAT 2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje [Nr.eA-1537-858/2017](#), UAB „Rimi Lietuva“ prieš Konkurencijos tarybą, 104 pastraipa.

2.12 NUOLAIDOS IR PREKIŲ GRAŽINIMAS

MPĮ draudžiama sutartyje nustačius tiekėjui fiksuota pinigų suma išreikštą komercinę nuolaidą, nesusietą su prekių pardavimu, kokybe, logistika, prekių pardavimo skatinimu ir (ar) kitomis prekių pirkimo ir pardavimo sąlygomis, ir pareikalavus priimti neparduotas maisto prekes, už kurias buvo gauta fiksuota pinigų suma išreikšta komercinė nuolaida, atsisakyti gražinti tiekėjui proporcingą tokios nuolaidos dalį (Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis).

2.13 POVEIKIO PRIEMONĖS

MPĮ draudžiama taikyti poveikio priemones tiekėjui už jo kreipimąsi į teismą ar priežiūros instituciją dėl MPĮ veiksmų (Įstatymo 3 straipsnio 4 dalis).

Tiekėjo atžvilgiu negali būti taikomos neigiamos poveikio priemonės, jei tiekėjas įgyvendino teisę į gynybą: kreipėsi į teismą dėl MPĮ veiksmų ar pateikė pareiškimą priežiūros institucijai atlikti pažeidimo tyrimą.

Jeigu tiekėjui buvo taikytos neigiamo poveikio priemonės, ginčo atveju MPĮ turi įrodyti, kad neigiamus padarinius tiekėjas patyrė ne dėl tiekėjo teisės į gynybą įgyvendinimo (Įstatymo 3 straipsnio 5 dalis).

PAVYZDYS

Jei tiekėjas kreipėsi į Konkurencijos tarybą dėl galimo Įstatymo pažeidimo, o MPĮ nutraukė su tiekėju sudarytą prekių tiekimo sutartį, tokie MPĮ veiksmai gali būti laikomi pažeidimu.

3. ATSAKOMYBĖ

MPĮ atlikus draudžiamus nesąžiningus veiksmus tiekėjų atžvilgiu, gali būti skiriama bauda iki 120 000 eurų (Įstatymo 12 straipsnio 1 dalis). Taip pat kartu su bauda gali būti skiriamas įpareigojimas nutraukti draudžiamus nesąžiningus veiksmus ar įpareigojimas atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant sutarties pakeitimą.

Skiriamos baudos dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių.

Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma, kai MPĮ, tiekėjas ar kitas asmuo, padaręs pažeidimą, savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, padėjo Konkurencijos tarybai pažeidimo tyrimo metu, atlygino nuostolius ar pašalino padarytą žalą (Įstatymo 12 straipsnio 7 dalis).

Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma, kai MPĮ, tiekėjas ar kitas asmuo kliudė atlikti pažeidimo tyrimą, tęsė pažeidimą, nepaisydami įpareigojimo jį nutraukti, jeigu buvo padaryta žala arba pažeidimas padarytas pakartotinai per metus nuo Įstatyme nustatytos baudos paskyrimo (Įstatymo 12 straipsnio 8 dalis).

PAVYZDYS

MPĮ nuomone, Konkurencijos taryba skirdama baudą turėjo taikyti atsakomybę lengvinančią aplinkybę – padėjimą Konkurencijos tarybai tyrimo metu, nes MPĮ geranoriškai ir visapusiškai bendradarbiavo, operatyviai vykdė nurodymus ir informaciją teikė nustatytais terminais bei prašoma apimtimi. Konkurencijos taryba pažymėjo, kad ši atsakomybę lengvinanti aplinkybė negali būti taikoma tais atvejais, kai ūkio subjektas vykdė jam iš Įstatymų kylančią pareigą, už kurios nevykdymą jam grėstų atsakomybė³⁶. Akivaizdu, kad tokios pareigos (šiuo atveju – pareiga pateikti atitinkamą informaciją) atlikimas laikytinas normaliu įmonių elgesiu, kuris pats savaime negali būti laikomas pagalba tyrimo metu. Šiuo atveju MPĮ nepagrindė, kad prie efektyvaus tyrimo būtų prisidėjęs tokiu būdu, kuris rodytų jų didesnes pastangas ir siekį padėti Konkurencijos tarybai tyrimo metu išaiškinant pažeidimo aplinkybes, negu to reikalauja Įstatyme nustatyta pareiga. Konkurencijos tarybos pozicijai pritarė ir Vilniaus apygardos administracinis teismas, kuris MPĮ veiksmų (bendradarbiavimo) nagrinėjamu atveju nevertino kaip lengvinančios aplinkybės³⁷.

³⁶ Konkurencijos tarybos 2014 m. sausio 24 d. nutarimas [Nr. 1S-11/2014](#) „Dėl UAB „Rivona“ ir UAB „Norfos mažmena“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo reikalavimams“, 127 pastraipa.

³⁷ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2014 m. lapkričio 17 d. sprendimas administracinėje byloje [Nr. I-6431-189/2014](#), UAB „Norfos mažmena“ ir UAB „Rivona“ prieš Konkurencijos tarybą.

Daugiau informacijos apie Konkurencijos tarybos veiklą mažmeninės prekybos srityje rasite [čia](#).

Esate maisto prekių ar gėrimų tiekėjas ir patiriate didžiųjų prekybos tinklų spaudimą?

Kreipkitės el. p. mazmenine.prekyba@kt.gov.lt arba tel. (+370 5) 262 4788.

Konfidencialumas garantuojamas.

 www.kt.gov.lt

 Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba

 Lithuanian Competition Council

 konkurencijos_taryba

 Konkurencijos taryba

